Family Pathology, Counseling & Enrichment
2019. Vol. 5, N. 1 (9), 107-124

آسیب‌شناسی، مشاوره و غنی‌سازی خانواده
۱۳۹۸، ۵، ۱ (پیاپی ۹): ۱۲۴-۱۰۷

نقش واسطه‌ای بخشودگی زناشویی در رابطه میان نستوهی روان‌شناختی با بی‌رمقی زناشویی

The mediating role of marital forgiveness in the relationship between psychological hardiness and marital burnout

زهرا زالی *
صدیقه احمدی**
غلامرضا صرامی ***

Zahra Zali
Sedighe Ahmadi
Gholamreza Sarami Foroshani

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی نقش واسطه‌ای بخشودگی زناشویی در رابطه میان نستوهی روان‌شناختی با بی‌رمقی زناشویی بود. طرح پژوهش، توصیفی- همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، همه زنان متأهل مراجعه‌کننده به سرای محله شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران بودند. نمونه پژوهش، تعداد ۲۳۹ نفر بودند که از راه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار پژوهش، سنجه بی‌رمقی زناشویی پانیز (۱۹۹۶)، سنجه نستوهی روان‌شناختی اهواز، کیامرثی (۱۳۷۷) و پرسشنامهٔ سنجش بخشش در خانواده پولارد و همکاران (۱۹۹۸) بود. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل ساختاری، نرخ همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد و با به‌کارگیری نرم‌افزارهای Amos و spss-20 تحلیل شدند. نتایج نشان داد که میان بی‌رمقی زناشویی با بخشودگی زناشویی (۰/۴۴۲-) و همچنین میان بی‌رمقی زناشویی و نستوهی روان‌شناختی (۰/۴۹۲) همبستگی معنادار و منفی وجود دارد. این معنی که هرچه میزان بخشودگی زناشویی بیشتر باشد به همان اندازه میزان بی‌رمقی زناشویی به‌طرف پایین‌تر سیر می‌کند و هرچه میزان نمرهٔ نستوهی روان‌شناختی، بیشتر باشد، میزان بی‌رمقی زناشویی کمتر می‌گردد. همچنین، نتایج نشان داد نستوهی روان‌شناختی و بخشودگی زناشویی پیش‌بینی کنندهٔ بی‌رمقی زناشویی هستند و متغیر نستوهی روان‌شناختی نقش مهم‌تری را در این میان دارد. نتایج برآمده از تحلیل ساختاری نشان داد که بخشودگی زناشویی، نقش واسطه‌ای در رابطهٔ میان نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی را ایفا نمی‌کند.

واژگان کلیدی: *نستوهی روان‌شناختی، بخشودگی زناشویی، بی‌رمقی زناشویی*

abstract

The purpose of this study was to investigate the mediating role of marital forgiveness in the relationship between psychological hardiness and marital burnout The research design was descriptive-correlation. The statistical population was all married women referred to municipal centers in district 12 of Tehran. A sample of 239 people were selected using available sampling. The research instruments were Panies Marital Burnout Scale (CBM) (1996), Ahwaz Psychological Hardiness Scale (AHI) (1377) and The Family Forgiveness Scale (FFS) was Pollard et al (1998). Structural analysis, Pearson correlation coefficient and regression were used to analyze the data and analyzed using Amos and spss-20 software. Results showed that there is a significant and negative relationship between marital burnout and marital forgiveness (-0/442), as well as between marital burnout and psychological hardiness (/0492). This means that the greater the amount of marital forgiveness, the lower the degree of marital burnout, and the higher the degree of psychological hardiness, the lower the amount of marital burnout. Also, the results showed that psychological hardiness and marital forgiveness predict marital burnout, and the psychological hardiness variable has a more important role in this regard. The results of structural analysis showed that marital forgiveness does not play a mediator role in the relationship between psychological hardiness and marital burnout.

Key words: *psychological hardiness, marital forgiveness, marital burnout*

* کارشناسی ارشد مشاوره خانواده- دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
** **نویسنده مسئول**: استادیار گروه مشاوره دانشکده روانشناسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.
seahmadi999@gmail.com
*** استادیار گروه روانشناسی تربیتی دانشکده روانشناسی دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

مقدمه

پیوند زناشویی از کهنی‌ترین پیوندهای انسانی است که رشد دهندهٔ شخصیت آدمی بوده و در جهت‌گیری زندگی انسان نقش برجسته‌ای دارد تا جایی که به خاطر اهمیت این موضوع، این پدیده در کنار زایش، مرگ و شغل، جزء یکی از چهار پدیدهٔ برجسته زندگی انسان قرارگرفته است (دی[1]،۲۰۰۳). ازدواج موفق، باعث ارضاء بسیاری از نیازهای جسمانی و روانی افراد می‌شود (تنیگوچی و همکاران[2]،۲۰۰۶). اگرچه روابط نزدیک عاشقانه، منبعی برای برخی از تجارب لذت‌بخش زندگی می‌باشند، ولی همچنین می‌تواند منبع برخی از تجارب دردناک در زندگی نیز باشند (مک نالتی[3]، ۲۰۱۱). باآنکه مشکلات زناشویی تاریخچه‌ای به قدمت ازدواج دارند، ولی بی‌رمقی، پدیده‌ای امروزی است. بی‌رمقی با اهمیتی که نسل امروزی برای عشق رؤیایی قائل است و این واقعیت که عشق یکی از باارزش‌ترین پایه‌های ازدواج و دیگر روابط حاکم میان زوجین شده است، ارتباط دارد (پاینز[4]، ۱۹۹۶ ترجمه شاداب، ۱۳۹۳). بی‌رمقی زناشویی، کاهش تدریجی دل‌بستگی عاطفی به همسر است که با احساس بیگانگی، بی‌علاقگی و بی‌تفاوتی زوجین به یکدیگر و جایگزینی عواطف منفی به‌جای عواطف مثبت همراه است (کایزر[5]،۱۹۹۶، به نقل از کیانی و همکاران، ۱۳۹۵) که در پی آن، احساسات منفی، حالت غالب به خود می‌گیرد و به از دست دادن شور و شوق اولیه، وابستگی عاطفی، تعهد منجر می‌شود (پوکورسکا و همکاران[6]، ۲۰۱۳).

بی‌رمقی، نشانه‌هایی مانند از پا افتادن جسمی، نشانگانی مانند احساس خستگی، کسالت، بی‌حالی، سردردهای مزمن، دردهای شکمی، کم‌اشتهایی و پرخوری را به دنبال دارد. از پا افتادن عاطفی با نشانگانی مانند احساس آزردگی، عدم گرایش به حل مشکلات، ناامیدی، غمگینی، احساس تهی بودن، بی‌معنایی، افسردگی، احساس بی‌کسی، احساس بی‌انگیزگی، در دام افتادگی و حتی انگیزه‌های خودکشی مشخص می‌شود (ادیب راد و ادیب راد،۱۳۸۴). همچنین از پا افتادن روانی که به شکل سرخوردگی نسبت به همسر، ناکامی در مورد خود و دوست‌نداشتن خود مشخص می‌شود (پاینز،۲۰۰۴، به نقل از عباسی اسفجیر و همکاران، ۱۳۹۵).

در طی دهه‌های اخیر، مجموعه‌ای از مطالعات حاکی از افزایش فشار روحی، جسمی و فیزیکی در زندگی افراد است، پدیده‌ای است که استرس نامیده می‌شود و شکل نهایی آن به شکل بی‌رمقی است

1. Day
2. Taniguchi et al
3. McNulty
4. Pines
5. Kayser
6. Pokorska et al

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

(سودانی، ۱۳۹۲، نقل از ساربانها، ۱۳۹۴). ذات زندگی بر پایه استرس بنا شده است. دوری مطلق از استرس و زندگی سراسر مطلوب، برای همگی ما غیرممکن است. نستوهی، راهی به‌سوی تاب‌آوری در شرایط استرس‌زاست (بونانو[1]، ۲۰۰۴، مدی ۲۰۰۵، به نقل از پوری[2]، ۲۰۱۶). نستوهی روان‌شناختی[3]، به متمایزسازی افرادی می‌پردازد که تحت استرس‌های روانی سالم می‌مانند (سندویک[4] و همکاران، ۲۰۱۳). مفهوم نستوهی، از روانشناسی وجودی نشاءت گرفته است (فریرا[5] ۲۰۱۲، به نقل از کوتزی و هاری[6]، ۲۰۱۴). نستوهی به معنای طاقت، توانایی و تحمل در موقعیت‌های مشکل و سخت است (آقاجانی و همکاران، ۱۳۹۲). کوباسا[7] (۱۹۷۹) نستوهی را یک ویژگی سالم شخصیتی می‌داند که از سه جزء کنترل، تعهد و چالش تشکیل‌شده است. ترکیب این سه ویژگی از نستوهی در جهت‌گیری‌های شناختی و احساسی دیده می‌شوند و انگیزه و شهامت وجودی را تشکیل می‌دهند (نقل از شرد و گالبی[8]، ۲۰۰۷).

در روابط زناشویی، عوامل متعددی باعث رضایت همسران از یکدیگر می‌شود که بخشودگی زناشویی[9] یکی از مهم‌ترین عوامل مؤثر در رضایت زناشویی محسوب می‌شود (آلمند[10] و همکاران، ۲۰۰۷). بخشودگی به‌عنوان متغیری مؤثر در حل تعارضات زناشویی و افزایش رضایت زناشویی در نظر گرفته می‌شود (چانگ[11]، ۲۰۱۴). بخشودگی زناشویی، تعاملات منفی زوجین را از میان می‌برد و آن‌ها را در اتحادی دوباره به هم نزدیک می‌کند. نتیجهٔ چنین اتحادی، افزایش رضایت از زندگی مشترک و تلاشی منطقی برای حل تعارض‌های اجتناب‌ناپذیر زندگی مشترک است که درنتیجه زوجین می‌توانند عملکرد سالم خود را بازیابی کنند و این الگو علاوه بر تضمین سلامت روان؛ در نسل‌های بعدی هم تداوم یابد (ورثینگتون و دیبلاسیو[12]،۱۹۹۰، نقل از رجبی و همکاران،۱۳۹۵). توانایی بخشش همسر می‌تواند به عامل پابرجایی رابطه و افزایش رضایت زناشویی منجر گردد (باکوس[13]،۲۰۰۹). درواقع رفتارهای بخشودگی می‌تواند با ایجاد تغییرات مثبت در پویایی‌های روابط زناشویی، امکان رشد شخصی و میان فردی را فراهم کند (لئو[14]،۲۰۱۱). بخشودگی باعث افزایش تمایل فرد برای حفظ رابطه و

1. Bonano
2. Puri
3. Psycological hardines
4. Sandvik et al
5. Ferreira
6. Coetzee & Harry
7. Kobasa
8. Sheard, & Golby
9. Marital Forgiveness
10. Allemand
11. chang
12. Worthington & Diblasio
13. Backus
14. leo

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

کاهش تعارض زناشویی، افزایش مصالحه و آشتی و سلامت روان زوج‌ها و درنتیجه ارتقاء کیفیت رابطه زناشویی شده و نبود آن می‌تواند به نارضایتی و بی‌رمقی میان زوج‌ها منجر شود (کاظمیان مقدم و همکاران، ۱۳۹۶).

بی‌رمقی زناشویی، یکی از مشکلات زوجی شایعی است که بسیاری از زوج‌ها با آن مواجه هستند که عوامل چندی در بروز آن تأثیرگذار هستند. امروزه در جوامع بشری دلسردی و فرسودگی زناشویی لحظه‌به‌لحظه به اوج خود می‌رسد (در ایران نیز آمارها سیر سعودی طلاق را نشان می‌دهد، به‌طوری‌که در سال ۱۳۹۳، نسبت طلاق به ازدواج، ۲۲/۵۸، سال ۱۳۹۴، ۲۳/۸۹، سال ۱۳۹۵، ۲۵/۶۹ و در سال ۱۳۹۶، ۲۸/۶۶ است که این آمارها نشان می‌دهد از سال ۱۳۹۳ تا ۱۳۹۶، ۶/۰۸ میزان طلاق افزایش‌یافته است). همچنین شواهد نشان‌دهندهٔ افزایش خشونت‌های خانوادگی و میزان طلاق است. هرروز بر تعداد کودکانی که بر اثر جدایی والدین و یا خشونت والدین از کانون خانواده از کانون خانواده دور می‌شوند، افزوده می‌شود. این کودکان با ورود به جامعه مسائل بسیاری را به وجود می‌آورند و آشکارا امنیت و سلامت جامعه را با تهدید روبرو می‌کنند (مسموعی، ۱۳۸۹). لذا با در نظر گرفتن خسارت‌های ناشی از طلاق و همچنین بالا بردن سطح آگاهی خانواده‌ها و تسهیل روند مشاوره به متقاضیان طلاق، به‌منظور پیشگیری از آن، روانشناسان و مشاوران باید درصدد شناخت عوامل مؤثر بر بروز بی‌رمقی و راهکارهایی جهت پیشگیری و درمان آن باشند. لذا، لزوم بررسی عوامل مؤثر در پیشگیری از بروز بی‌رمقی میان زوج‌ها، بیش‌ازپیش احساس می‌شود تا از این طریق بتوان بر کیفیت زندگی زناشویی و رضایت از زندگی در میان زوجین افزود.

پژوهش‌های پیشین نقش نستوهی روان‌شناختی را به‌عنوان سازه‌ای تک‌بعدی، به‌صورت ساده و خطی روی ابعاد مختلفی مانند کیفیت زندگی (شهبازی راد و همکاران، ۱۳۹۴) موردبررسی قرار داده‌اند، ولی در موارد بسیاری این رابطه، یک رابطهٔ مستقیم نیست و مراحل میانجی بسیاری در این رابطه وجود دارد. در این پژوهش نیز گمان می‌رود که نستوهی روان‌شناختی به‌طور مستقیم بر بی‌رمقی زناشویی تأثیر ندارد بلکه متغیرهای واسطه‌ای دیگر وجود دارند. در این پژوهش یکی از متغیرهای میانجی در نظر گرفته‌شده بخشودگی زناشویی است. به این خاطر که زوجین سرسخت، زندگی را به‌عنوان پدیده‌ای در حال تغییر مداوم می‌بینند و این تغییرات را به‌گونه‌ای به کار می‌گیرند تا به تجارب رضایت‌بخششان تبدیل شود ازاین‌رو خطاهای یکدیگر را می‌بخشند و با بخشودن یکدیگر رضایت زناشویی افزایش‌یافته و درنتیجه بی‌رمقی زناشویی آن‌ها کاهش می‌یابد؛ بنابراین این پژوهش به دنبال پاسخ به این سؤال است که آیا بخشودگی زناشویی در رابطه میان نستوهی روان‌شناختی با بی‌رمقی زناشویی، نقش میانجی دارد و اینکه آیا میان این سه متغیر رابطه معناداری وجود دارد؟ فرضیه‌های پژوهش عبارت بود از:

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

۱. میان نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی زناشویی رابطه وجود دارد و نستوهی روان‌شناختی، بی‌رمقی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

۲. میان بخشودگی زناشویی و بی‌رمقی زناشویی رابطه وجود دارد و بخشودگی زناشویی، بی‌رمقی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

۳. بخشودگی زناشویی، نقش واسطه‌ای در رابطهٔ میان نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی را ایفا می‌کند.

روش

طرح کلی پژوهش، ازنظر هدف، جزء تحقیقات کاربردی و ازنظر جمع‌آوری داده‌ها توصیفی - همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش، همه زنان متأهل مراجعه‌کننده به سرای محله شهرداری منطقه ۱۲ شهر تهران بودند که حداقل ۵ سال از زمان تأهل شان می‌گذشت. بعد از انتخاب تصادفی ۶ سرای محله از مجموع ۱۳ سرای محلهٔ منطقهٔ ۱۲ شهرداری تهران، تعداد ۳۰۰ نفر (بر اساس صفحهٔ ۳۸۰ کتاب تحلیل داده‌های چند متغیری دکتر هومن، حداقل تعداد نمونه برابر است با ۵ برابر مجموع تعداد سؤالات پرسش‌نامه‌ها) به‌صورت در دسترس انتخاب شدند که پرسش‌نامه‌ها میان آن‌ها توزیع شدند. پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌ها و حذف پرسش‌نامه‌های ناقص و داده‌های پرت، تعداد ۲۳۹ عدد پرسش‌نامه مورد تجزیه‌وتحلیل قرار گرفت.

ابزار

سنجه بی‌رمقی زناشویی[1] (CBM): سنجه بی‌رمقی زناشویی، یک ابزار خود سنجی است که برای اندازه‌گیری درجهٔ بی‌رمقی زناشویی در میان زوج‌ها طراحی گردیده است. این سنجه توسط پاینز (۱۹۹۶) ابداع گردید (پاینز و نانز ۲۰۰۳، لائس و لائس[2] ۲۰۰۱). این پرسش‌نامه دارای ۲۱ سؤال بوده و هدف آن ارزیابی ابعاد رفتار شهروندی افراد (نوع‌دوستی، وظیفه‌شناسی، جوانمردی، ادب و مهربانی، فضیلت مدنی) است. این پرسش‌نامه ۲۱ ماده دارد که شامل ۳ جزء اصلی خستگی جسمی (مثلاً احساس خستگی، سستی و داشتن اختلالات خواب) از پا افتادن عاطفی (احساس افسردگی، ناامیدی، در دام افتادن) و از پا افتادن روانی (مثل احساس بی‌ارزشی، سرخوردگی و خشم به همسر) است. تمام این موارد روی یک سنجه لیکرت هفت‌درجه‌ای پاسخ داده می‌شوند. ارزیابی ضریب اعتبار سنجه بی‌رمقی زناشویی نشان داد که دارای یک همسانی درونی میان متغیرها در دامنهٔ ۰/۸۴ و ۰/۹۰ است و روایی همبستگی‌های منفی با ویژگی‌های ارتباطی مثبت به تائید رسیده است. نسخه‌های ترجمه‌شده CBM به‌طور موفقیت‌آمیزی در مطالعات میان فرهنگی در نروژ، مجارستان، مکزیک، اسپانیا، پرتغال، فنلاند استفاده‌شده است (پانیز و نانز، ۲۰۰۳، لائس و

1. Panies Marital Burnout Scale
2. Leas& Leas

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

لائس ۲۰۰۱). تداوم درونی برای اغلب آزمودنی‌ها با ضریب ثابت آلفا سنجیده شده که میان ۰/۹۱ تا ۰/۹۳ بود (پانیز، ۱۳۸۱). در ایران نیز نویدی (۱۳۸۴) ضریب آلفای کرونباخ این پرسشنامه را در مورد ۲۴۰ نمونه، اندازه‌گیری کرد که عبارت بود ۰/۸۶. در این پژوهش نیز ضریب تتا برابر بود با: ۰٫۸۹۸۲۸۷۴

سنجه نستوهی روان‌شناختی اهواز[1] **(AHI):** این سنجه توسط کیامرثی در سال (۱۳۷۷) جهت ارزیابی نستوهی روان‌شناختی افراد در قالب ۲۷ گویه طراحی و اعتباریابی شده است. پاسخ‌های سنجه مبتنی بر سنجه چهاردرجه‌ای لیکرت از هرگز تا بیش‌تر اوقات طراحی و از صفر تا ۳ نمره‌گذاری می‌شود (هرگز:، به‌ندرت: ۱، گاهی اوقات: ۲، بیش‌تر اوقات: ۳) پاسخ‌دهی به سؤالات ۶، ۷، ۱۰، ۱۳، ۱۷ و ۲۱ به‌صورت معکوس نمره‌گذاری می‌شود و دامنه نمرات نیز میان صفر تا ۸۱ در نوسان است. کیامرثی (۱۳۷۷) پایایی سنجه را با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۷۶/. گزارش کرد و روایی محتوایی و صوری آن را نیز مورد تائید قرار داده است (محمدیان‌آکردی و همکاران، ۱۳۹۳).

پرسشنامهٔ سنجه سنجش «بخشش» در خانواده[2] **– پولارد و همکاران**[3] **(FFS):** این پرسشنامه در سال ۱۹۹۸ توسط پولارد و همکارانش برای یافتن میزان بخشایش در خانواده‌ها و نیز ابعاد بخشایش طراحی و ساخته‌شده است. فرم اصلی سنجه شامل ۴۰ عبارت است. پاسخ هر عبارت شامل یک طیف چهاردرجه‌ای " تقریباً همیشه این‌طور است "، "اغلب اوقات همین‌طور است"، "به‌ندرت این‌طور است "، "اصلاً این‌طور نیست " است. سنجه سنجش بخشایش شامل پنج خرده سنجه است که عبارت‌اند از واقع‌بینی، تصدیق، جبران عمل، دلجویی کردن و احساس بهبودی یا سبک‌بالی است. پاسخ هر عبارت شامل یک طیف ۴ درجه‌ای است که البته در برخی گزینه‌ها حالت معکوس است. در سال ۱۳۸۲، این پرسش‌نامه توسط سیف و بهاری در جامعهٔ ایرانی با تأکید بر ضریب اعتبار، ضریب عاملی، ضریب تمیز، ضریب همبستگی، رگرسیون خطی آزمون آماری هنجاریابی شده است.

شیوه اجرای پژوهش

در این پژوهش، ابتدا اسامی سرای محله‌های منطقه دوازده تهران مشخص گردید. سپس شش سرای محله به‌صورت تصادفی انتخاب شدند. پس از مراجعه به سرای محله‌های مذکور، پرسشنامه‌ها به افراد مراجعه‌کننده به این سراها داده شد. اصول اخلاقی، شامل محرمانه ماندن اطلاعات شرکت‌کنندگان و همچنین، تمایل داوطلبانه جهت پر کردن پرسشنامه‌ها بود. در این پژوهش، با استفاده از شاخص‌های آمار

1. Ahwaz Psychological Hardiness Scale
2. Family Forgiveness Scale
3 Family Forgiveness Scale

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

توصیفی، اطلاعات توصیفی متغیرهای موردمطالعه، اعم از میانگین، انحراف معیار مشخص گردید. در مرحلهٔ بعد به‌منظور پاسخگویی به فرضیات ارائه‌شده از روش‌های آماری تحلیل ساختاری، ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون استفاده شد که تحلیل ساختاری به کمک نرم‌افزار Amos و ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون با کمک نرم‌افزار SPSS20 انجام شد.

یافته‌ها

در این بخش، یافته‌های حاصل از تحلیل‌های آماری در دو بخش یافته‌های توصیفی و تحلیل بر اساس فرضیه‌های پژوهش ارائه‌شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار نمره‌های آزمودنی‌ها در متغیرهای پژوهش

متغیرها	میانگین	انحراف استاندارد
بخشودگی زناشویی	۵۸/۵۰۶۳	۸/۱۵۳۹۱
نستوهی روان‌شناختی	۲۹/۱۸	۱۲/۴۰۷
بی‌رمقی زناشویی	۱/۸۱۹۵	۰/۷۲۰۸۷

به‌منظور بررسی نقش واسطه‌ای بخشودگی زناشویی در رابطه میان نستوهی روان‌شناختی با بی‌رمقی زناشویی ابتدا به محاسبه ضریب همبستگی متغیرهای موردمطالعه پرداخته شد که نتایج در جدول شماره ۲ آمده است.

جدول ۲. ماتریس ضرایب همبستگی متغیرهای نستوهی، بخشودگی و بی‌رمقی

متغیرها / متغیرها	نستوهی	درک واقع‌بینانه	تصدیق خطا	جبران عمل	دلجویی	احساس بهبودی	بخشودگی	بی‌رمقی
نستوهی	۱	-۰/۱۱۹	*-۰/۲۸۶	*-۰/۳۹۵	*-۰/۴۲۴	*-۰/۴۳۹	*-۰/۴۱۴	*-۰/۴۹۲
درک واقع‌بینانه	-۰/۱۱۹	۱	*۰/۳۴۶	*۰/۲۷۷	*۰/۴۰۸	*۰/۱۹۹	*۰/۵۷۶	*-۰/۱۷۰
تصدیق خطا	*-۰/۲۸۶	*۰/۳۴۶	۱	*۰/۵۱۱	*۰/۶۷۶	*۰/۴۴۱	*۰/۸۳۴	*-۰/۳۹۲
جبران عمل	*-۰/۳۵۹	*۰/۲۷۷	*۰/۵۱۱	۱	*۰/۶۰۲	*۰/۲۴۱	*۰/۷۰۴	*-۰/۲۶۴
دلجویی	*-۰/۴۲۴	*۰/۴۰۸	*۰/۶۷۶	*۰/۶۰۲	۱	*۰/۴۵۴	*۰/۸۵۲	*-۰/۳۹۲
احساس بهبودی	*-۰/۴۳۹	*۰/۱۹۹	*۰/۴۴۱	*۰/۲۴۱	*۰/۴۵۴	۱	*۰/۶۰۶	*-۰/۲۹۲
بخشودگی	*-۰/۴۱۴	*۰/۵۷۶	*۰/۸۳۴	*۰/۷۰۴	*۰/۸۵۲	*۰/۶۰۶	۱	*-۰/۴۴۲
بی‌رمقی	*۰/۴۹۲	*-/۱۷۰	*-۰/۳۹۲	*-۰/۲۶۴	*-۰/۳۹۲	*-۰/۲۹۲	*-۰/۴۴۲	۱

همان‌گونه که در ماتریس بالا مشاهده می‌شود، ضریب همبستگی میان متغیرهای بی‌رمقی و نستوهی ۰/۴۹۲-، ضریب همبستگی میان متغیر بی‌رمقی و بخشودگی ۰/۴۴۲- است که این داده‌ها

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی‌دار است. نتایج نشان می‌دهد میان بی‌رمقی زناشویی با بخشودگی زناشویی و همچنین میان بی‌رمقی زناشویی و نستوهی روان‌شناختی رابطه معنادار و منفی وجود دارد. به این معنی که هرچه میزان بخشودگی زناشویی بیشتر باشد به همان اندازه میزان بی‌رمقی زناشویی به‌طرف پایین‌تر سیر می‌کند و هرچه میزان نمرهٔ نستوهی روان‌شناختی، بیشتر باشد، میزان بی‌رمقی زناشویی کمتر می‌گردد.

به‌منظور پیش‌بینی بی‌رمقی زناشویی از روی نستوهی روان‌شناختی و بخشودگی زناشویی از آزمون رگرسیون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳. تحلیل رگرسیون چند متغیری به همراه ضرایب R و مجذور R و تغییرات R

	R مقدار	مجذور R	مجذور تعدیل‌شدهٔ R	خطای استاندارد R	تغییرات مجذور R
مرحلهٔ اول	[a]۰/۴۹۲	۰/۲۴۲	۰/۲۳۵	۰/۶۳۰۳۹	۰/۲۴۲
مرحلهٔ دوم	[b]۰/۵۵۸	۰/۳۱۱	۰/۲۹۸	۰/۶۰۳۹۳	۰/۰۶۹

همان‌گونه که مشاهده می‌شود ضریب تبیین **۰/۲۳۵** برای متغیر نستوهی و ضریب تبیین **۰/۲۹۸** برای دو متغیر نستوهی و بخشودگی به دست آمد. به‌منظور بررسی این‌که کدام‌یک از متغیرهای پیش‌بین، نقش بیشتری در پیش‌بینی بی‌رمقی زناشویی داشته‌اند از این متغیرها به‌عنوان پیش‌بین استفاده شد که نتایج آن در جدول شمارهٔ ۴ آمده است.

جدول ٤. تحلیل رگرسیون چند متغیری بی‌رمقی زناشویی در ارتباط میان نستوهی و بخشودگی

شاخص‌ها / مراحل	ضریب b	خطای استاندارد	ضریب استاندارد	آمارهٔ t	احتمال t
متغیر اول (نستوهی)	۰/۰۲۴	۰/۰۰۵	-۰/۴۱۴	۴/۹۲۳	۰/۰۰۰۱
متغیر دوم (بخشودگی)	-۰/۰۶۹	۰/۰۲۱	-۰/۲۷۴	-۳/۲۵۳	۰/۰۰۲
مقدار ثابت	۱/۸۸۷	۰/۳۱۵		۶/۰۰۰	۰/۰۰۰۱

بر اساس جدول ۴، دو متغیر نستوهی و بخشودگی پیش‌بینی کننده بوده و متغیر نستوهی نقش مهم‌تری (با بتای بزرگ‌تر ۰/۴۱۴) دارد. بنابراین نستوهی روان‌شناختی و بخشودگی زناشویی، پیش‌بینی کنندهٔ بی‌رمقی زناشویی هستند.

در ادامه برای بررسی نقش واسطه‌ای بخشودگی زناشویی از آزمون تحلیل ساختاری استفاده شد که نتایج آن در ذیل بیان می‌شود.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

جدول ۵. خلاصه جدول تحلیل ساختاری

	X^2	d.f	P	X^2/d.f	GFI	AGFI	PGFI	RMR	RESMA	NFI	IFI	TLI
شاخص‌ها	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ملاک	–	–	≥/۰۵	≤ ۳	≥/۹	≥ /۹	≥/۹	≤/۰۵	≤/۰۵	≥/۹	≥/۹	≥/۹
نتیجه	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
شاخص برازش مدل واسطه‌گری درک واقع‌بینانه در رابطهٔ میان نستوهی و بی‌رمقی نشان‌دهنده این است که شرایط برای انجام محاسبهٔ شاخص‌های برازش فراهم نشد												
شاخص‌ها	۱۳۶۶/۷۱۳	۹۲۶	۰/۰۰۰۱	۱/۴۷۶	۰/۷۹۹	۰/۷۷۵	۰/۷۱۵	۰/۱۱۵	۰/۰۴۵	۰/۷۱۳	۰/۸۸۵	۰/۸۷۵
ملاک	–	–	≥/۰۵	≤ ۳	≥/۹	≥ /۹	≥/۹	≤/۰۵	≤/۰۵	≥/۹	≥/۹	≥/۹
نتیجه	-	-	No	Yes	No	No	No	Yes	Yes	No	No	No
شاخص برازش مدل واسطه‌گری تصدیق خطا در رابطهٔ میان نستوهی و بی‌رمقی												
شاخص‌ها	۱۳۷۴/۴۵۱		۰/۰۰۰۱	۱/۴۸۳	۰/۷۹۶	۰/۷۷۳	۰/۷۱۳	۰/۱۱۳	۰/۰۴۵	۰/۷۰۶	۰/۸۸۰	۰/۸۷۰
ملاک	–	–	≥/۰۵	≤ ۳	≥/۹	≥ /۹	≥/۹	≤/۰۵	≤/۰۵	≥/۹	≥/۹	≥/۹
نتیجه	-	-	No	Yes	No	No	No	Yes	Yes	No	No	No
شاخص برازش مدل واسطه‌گری جبران عمل در رابطهٔ میان نستوهی و بی‌رمقی												
شاخص‌ها	۱۴۳۵/۳۶۰	۹۲۷	۰/۰۰۰۱	۱/۵۴۸	۰/۷۸۸	۰/۷۶۴	۰/۷۰۶	۰/۱۱۲	۰/۰۴۸	۰/۶۹۹	۰/۸۶۷	۰/۸۵۶
ملاک	–	–	≥/۰۵	≤ ۳	≥/۹	≥ /۹	≥/۹	≤/۰۵	≤/۰۵	≥/۹	≥/۹	≥/۹
نتیجه	-	-	No	Yes	No	No	No	No	Yes	N0	No	No
شاخص برازش مدل واسطه‌گری دلجویی در رابطهٔ میان نستوهی و بی‌رمقی												
شاخص‌ها	۱۴۷۹/۸۸۶	۹۲۹	۰/۰۰۰۱	۱/۵۹۳	۰/۷۸۰	۰/۷۵۵	۰/۷۰۰	۰/۱۱۴	۰/۰۵۰	۰/۷۰۰	۰/۸۶۳	۰/۸۵۱
ملاک	–	–	≥/۰۵	≤ ۳	≥/۹	≥ /۹	≥/۹	≤/۰۵	≤/۰۵	≥/۹	≥/۹	≥/۹
نتیجه	–	–	No	Yes	No	No	No	No	Yes	No	No	N0
شاخص برازش مدل واسطه‌گری احساس بهبودی در رابطهٔ میان نستوهی و بی‌رمقی												

همان‌طور که در جدول شماره ۴ نشان داده‌شده است، با وارد شدن زیرمجموعه‌های بخشودگی زناشویی به‌عنوان متغیر واسطه‌ای، الگوی پیشنهادی از برازش مناسبی برخوردار نیست و بخشودگی زناشویی نقش واسطه‌ای در رابطه میان نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی زناشویی ایفا نمی‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج فرضیه اول پژوهش نشان داد میان نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی زناشویی رابطه مستقیم و منفی وجود دارد و نستوهی روان‌شناختی، بی‌رمقی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش‌های ملکان (۱۳۹۰)، عشقی (۱۳۹۴)، شاهین (۱۳۹۱)، شهبازی راد و همکاران (۱۳۹۴) و تساپلاس[1] و همکاران (۲۰۰۹) در یک راستا قرار دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، یکی از این آشفتگی‌ها و ناهنجاری‌های روان‌شناختی که به‌مرورزمان عشق و علاقه زوجین را

1. Tsapelas

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

کم‌رنگ‌تر کرده و گاهی به‌طور کامل محو می‌کند و موجب مشکلات روحی و روانی، ادامه روابطی سرد و بی‌تفاوتی (طلاق عاطفی) و طلاق رسمی آن‌ها را فراهم می‌کند بی‌رمقی زناشویی است (پاینز، ۲۰۰۷، به نقل از عباسی اسفجیر و همکاران، ۱۳۹۵). مطالعات انجام‌گرفته در زمینه‌های عوامل مرتبط با بی‌رمقی، به عوامل چندی اشاره‌کرده‌اند که در این زمینه می‌توان به تصورات رؤیایی از عشق، زوال خانواده گسترده، تغییر نقش‌های زن و مرد (پاینز[1]، ۱۹۹۶ ترجمه شاداب، ۱۳۹۳، توقعات غیرمنطقی و غیرواقع‌بینانه (ادیب راد و ادیب راد، ۱۳۸۴)، ابراز گری هیجان (کیانی و همکاران، ۱۳۹۵) اشاره کرد. یکی از متغیرهایی که سبب افزایش رضامندی زناشویی می‌گردد نستوهی روان‌شناختی است. نستوهی روان‌شناختی الگویی از راهبردها و نگرش‌های ساخته‌شده‌ای است که موجب تبدیل شرایط استرس‌زا از فجایع بالقوه به افزایش فرصت‌ها می‌گردد. سه مؤلفه نگرش‌های سرسختانه، تعهد، کنترل و مبارزه‌جویی با هم منجر به شهامت وجودی و انگیزهٔ انجام راهبردهای سرسختانه مقابلهٔ حل مسئله، تعاملات حمایت گرانه- اجتماعی و خودمراقبتی بهینه می‌شوند. نگرش‌ها و راهبردهای سرسختانه، نقش مهم ویژه‌ای در معنابخشی به یک زندگی کارآمد و کامیاب ایفا می‌کند (مدی،۱۹۹۸، نقل از به نقل از پوری، ۲۰۱۶). و نستوهی روان‌شناختی باعث پرورش دیدی خوش‌بینانه نسبت به عوامل استرس‌زا می‌شود، به عبارتی، نستوهی فرد را قادر می‌سازد تا رویدادها را به‌جای این‌که تهدیدی برای امنیت خود در نظر بگیرد، به فرصت‌هایی جهت یادگیری تبدیل کند و همین عامل سبب افزایش کیفیت زندگی زناشویی می‌گردد (شهبازی راد و همکاران، ۱۳۹۴). افزایش کیفیت زندگی به‌تبع سبب افزایش شادکامی در میان زوجین شده و از بروز بی‌رمقی زناشویی جلوگیری می‌نماید (غلامی پور، ۱۳۹۰).

نتایج فرضیه دوم این پژوهش نشان داد که میان بخشودگی زناشویی و بی‌رمقی زناشویی رابطه مستقیم و منفی وجود دارد و بخشودگی زناشویی، بی‌رمقی زناشویی را پیش‌بینی می‌کند. نتایج این بخش از پژوهش با پژوهش‌های مطالعات کاظمیان مقدم و همکاران (۱۳۹۶) و برایت وایت و همکاران[2] (۲۰۱۱) در یک راستا قرار دارد. یکی از عوامل دیگری که سبب رضایت زناشویی و استحکام خانواده می‌گردد، بخشودگی زناشویی است. درواقع، تنفر ایجادشده ناشی از خطاهای همسر، احتمال تقویت‌کنندهٔ تعارض و بی‌رمقی زناشویی زوج‌ها و مانع حل موفقیت‌آمیز آن است

1. Pines
2. Braithwaite et al

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

(کاظمیان مقدم و همکاران، ۱۳۹۶)، ازاین‌رو عامل بخشودگی سبب کاهش تعارض میان زوجین و به‌تبع افزایش کیفیت روابط زوجین می‌گردد و همین افزایش کیفیت روابط زوجین سبب کاهش فرسودگی زناشویی خواهد شد (غفوری و همکاران، ۱۳۹۲). بخشودگی با آثار استرس و هیجان‌های منفی مقابله می‌کند و چهارچوب شناختی و رفتاری افراد را گسترش می‌دهد و درنتیجه موجب افزایش کیفیت زندگی زوجین می‌گردد (شهبازی راد و همکاران، ۱۳۹۳). بر اساس چارچوب نظری سبک مقابله‌ای با استرس‌های میان فردی که توسط کاتو[1] (۲۰۱۳) پیشنهادشده است، بخشودگی جز سبک‌های مقابله‌ای مثبت است که در آن اشخاص فعالانه به دنبال توسعه، حفظ، تحمل یک رابطه بدون خشمگین کردن یکدیگر، زمانی که یک استرس‌آور میان فردی به وجود می‌آید، است. تحقیقات برایت وایت و همکارانش در سال ۲۰۱۱ نشان داد که تمایل به بخشیدن، رضایت از یک رابطه را از راه کاهش استراتژی‌های منفی تعارض افزایش می‌دهد. همچنین بخشش واکنشی است که اجازه می‌دهد، باوجود اشتباهات، خیانت‌ها یا شکست‌ها رابطه ادامه یابد.

نتایج فرضیه سوم، نشان داد بخشودگی زناشویی، نقش واسطه‌ای در رابطهٔ میان نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی را ایفا نمی‌کند. داده‌ها درنهایت از واسطه‌گری بخشودگی زناشویی در ارتباط با نستوهی روان‌شناختی و بی‌رمقی زناشویی پشتیبانی نکرده و بنابراین فرضیهٔ تحقیق تائید نمی‌شود. در این زمینه پژوهشی نه در میان پژوهش‌های داخلی و نه در میان پژوهش‌های خارجی یافت نشد. در تبیین این یافته می‌توان گفت، فرایند بخشودن به یک چشم بر هم زدن حاصل نمی‌شود، مسیر آن ناهموار و گاه دردناک است. فراموش کردن تألمات ناشی از حوادث ناخوشایند گذشته مستلزم زمان است و به تلاش زیاد و جدیت فراوان نیاز دارد (رجبی و همکاران،۱۳۹۵) و اتفاق افتادن این مسئله در چندین مرحله حاصل می‌گردد. نتیجه به‌دست‌آمده نشان‌دهندهٔ این موضوع است که عوامل بسیاری ازجمله ویژگی‌های شخصیتی (۵ عامل روان شخصیتی) در این میان عامل روان‌نژندی با بخشودگی زناشویی همبستگی منفی دارد. عامل روان‌نژندی از ویژگی‌های شخصیتی است که در کاهش بخشودگی زناشویی تأثیر می‌گذارد، دو ویژگی که مربوط به روان‌نژندی هستند (دمدمی‌مزاج بودن و زودرنجی) از بخشودگی جلوگیری می‌کنند و این صفات ممکن است فرد را

1 Kato

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

به‌سوی تجربهٔ مجدد هیجان‌های منفی نسبت به فرد خطاکار سوق دهند و به‌این‌ترتیب شکل‌گیری و رشد هیجان هان مثبت را به تعویق اندازند (زکی یی و همکاران، ۱۳۸۹). همچنین ارتباط مثبتی میان دین‌داری و دو عامل بخشش یعنی کینهٔ مداوم و تمایل فراگیر به بخشیدن دیده می‌شود، یعنی هرچه فرد مذهبی‌تر باشد میل بیشتری به بخشیدن دارد، همچنین تمایل به بخشش همراه با افزایش سن، از نوجوانی به پیری افزایش می‌یابد. به این معنا که عموماً افراد پیر بیشتر تمایل به بخشش دارند.

از نتایج این پژوهش می‌توان برای بهبود فرایند زوج‌درمانی و پیشگیری از روند بی‌رمقی میان زوجین استفاده کرد. همچنین از نتایج این تحقیق می‌توان در جهت آگاهی افزایی زوج‌های در شرف ازدواج استفاده شود. همچنین مشاوران می‌توانند در ارائهٔ خدمات مشاورهای خود به زوجین با تأکید بر سخت رویی، به افزایش سازگاری زناشویی کمک کنند.

سپاسگزاری. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد خانم زهرا زالی است. در پایان، از خانه‌های سلامت منطقه ۱۲ تهران که نهایت همکاری را برای انجام این پژوهش داشتند، قدردانی می‌نماییم.

منابع

آقاجانی، محمد؛ تیزدست، طاهر؛ عباس قربانی، مریم؛ باج ور، میثم (۱۳۹۲). ارتباط سرسختی روان‌شناختی با فرسودگی شغلی پرستاران. مجله پرستاری و مامایی جامع‌نگر، سال ۲۳، شماره ۷۰، ۷-۱.

ادیب راد، نسترن؛ ادیب راد، مجتبی (۱۳۸۴). بررسی رابطه باورهای ارتباطی با دل‌زدگی زناشویی و مقایسه آن در زنان متقاضی طلاق و زنان خواهان ادامه زندگی مشترک. تازه ها و پژوهش های مشاوره،۴ (۱۳)، ۱۱۰-۹۹.

پاینز، آیالاملاچ (۱۹۹۶). چه کنیم عشق رؤیایی به دلزدگی نینجامد؟ ترجمه فاطمه شاداب (۱۳۹۳). تهران: انتشارات ققنوس.

رجبی، غلامرضا؛ حریزاوی، مهدی؛ تقی پور، منوچهر (۱۳۹۵). ارزیابی مدل رابطه خوددلسوزی، همدلی زناشویی و افسردگی با میانجی‌گری بخشش زناشویی در زنان. دوفصلنامه مشاوره کاربردی، ۶(۲)، ۲۲-۱.

ساربانها، فهیمه (۱۳۹۴). بررسی رابطه نظام ارزشی با تعهد زناشویی و دلزدگی زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه خوارزمی تهران، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

سیف، سوسن؛ بهاری، فرشاد (۱۳۸۲). بخشودگی، معرفی یک مدل درمانی در خانواده و ازدواج. فصلنامه تازه ها و پژوهش‌های مشاوره، جلد دوم، شماره ۷ و ۸

شاهین، فرزانه (۱۳۹۱). رابطه میزان سرسختی روان‌شناختی و بهزیستی روان‌شناختی با کیفیت زندگی زنان سرپرست خانوار تحت پوشش سازمان بهزیستی استان فارس. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

شهبازی راد، افسانه؛ غضنفری، فیروزه؛ عباسی، منظر؛ محمدی، فرشته (۱۳۹۴). نقش سرسختی روان‌شناختی و سلامت معنوی در تبیین کیفیت زندگی دانشجویان علوم پزشکی کرمانشاه. مجله آموزش و سلامت جامعه، ۲(۲)، ۲۷-۲۰.

عباسی اسفجیر، علی اصغر؛ رمضانی، لیدا؛ جوانمرد، مهدی (۱۳۹۵). بررسی رابطه میان عملکرد خانواده و رضایت زوجین با دلزدگی زناشویی فرهنگیان متأهل شهرستان بهشهر. فصلنامه علمی تخصصی دانش انتظامی مازندران،۷ (۴) (۲۷)، ۷۰-۵۱.

عشقی، علی (۱۳۹۴). بررسی رابطه سرسختی روان‌شناختی، تمایزیافتگی خود بادلزدگی زناشویی در معلمان زن متأهل مدارس ابتدایی شهر نیشابور در سال تحصیلی ۹۴-۹۳. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی، دانشگاه بجنورد.

غفوری، سمانه؛ مشهدی، علی؛ حسن‌آبادی، حسین (۱۳۹۲). اثربخشی رواندرمانی معنوی مبتنی بر بخشندگی در افزایش رضایت‌مندی زناشویی و کاهش تعارضات زوجین شهر مشهد. مجله اصول بهداشت روانی، سال ۱۵(۱)، ۵۷-۴۵.

کاظمیان مقدم، کبری؛ مهرابی زاده هنرمند، مهناز؛ کیامنش، علیرضا؛ حسینیان، سیمین (۱۳۹۶). نقش تمایزیافتگی، معناداری زندگی و بخشودگی در پیش‌بینی دلزدگی زناشویی دانشجویان زن متأهل. فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، ۹ (۳۳)، ۵۰-۳۵.

کیانی، احمد رضا؛ اسدی شیشه گران، سارا؛ اسماعیلی قاضی ولویی، فریبا؛ زوار، مجید (۱۳۹۵). پیش‌بینی دلزدگی زناشویی بر اساس ابرازگری هیجانی و اسنادهای زناشویی در افراد متأهل مراجعه‌کننده به مرکز بهزیستی شهر اردبیل. فصلنامه علمی - فصلنامه پژوهش های مشاوره، ۱۵ (۵۹)، ۷۵-۵۹.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

لامی پور، فاطمه (۱۳۹۰). اثربخشی آموزش کیفیت زندگی درمانی بر فرسودگی زناشویی افراد متأهل در شهر بوانات. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرودشت، پایان نامه کارشناسی ارشد، گرایش مشاوره خانواده.

مسموعی، راضیه (۱۳۸۹). رابطه سخت رویی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی دبیران متوسطه شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد، گرایش مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

ملکان، حلیمه (۱۳۹۰). رابطه میان فرسودگی شغلی و سخت رویی شاغلین در خدمات پرستاری با دلزدگی زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.

نویدی، فاطمه (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه دلزدگی زناشویی با عوامل جو سازمانی در کارکنان ادارات آموزش و پرورش و پرستاران بیمارستان‌های شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید بهشتی. زن متأهل مدارس ابتدایی شهر نیشابور در سال تحصیلی ۹۴-۹۳. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته روانشناسی، دانشگاه بجنورد.

غفوری، سمانه؛ مشهدی، علی؛ حسن‌آبادی، حسین (۱۳۹۲). اثربخشی رواندرمانی معنوی مبتنی بر بخشندگی در افزایش رضایت‌مندی زناشویی و کاهش تعارضات زوجین شهر مشهد. مجله اصول بهداشت روانی، سال ۱۵(۱)، ۵۷-۴۵.

کاظمیان مقدم، کبری؛ مهرابی زاده هنرمند، مهناز؛ کیامنش، علیرضا؛ حسینیان، سیمین (۱۳۹۶). نقش تمایزیافتگی، معناداری زندگی و بخشودگی در پیش‌بینی دلزدگی زناشویی دانشجویان زن متأهل. فصلنامه علمی پژوهشی زن و فرهنگ، ۹ (۳۳)، ۵۰-۳۵.

کیانی، احمد رضا؛ اسدی شیشه گران، سارا؛ اسماعیلی قاضی ولویی، فریبا؛ زوار، مجید (۱۳۹۵). پیش‌بینی دلزدگی زناشویی بر اساس ابرازگری هیجانی و اسنادهای زناشویی در افراد متأهل مراجعه‌کننده به مرکز بهزیستی شهر اردبیل. فصلنامه علمی - فصلنامه پژوهش های مشاوره، ۱۵ (۵۹)، ۷۵-۵۹.

لامی پور، فاطمه (۱۳۹۰). اثربخشی آموزش کیفیت زندگی درمانی بر فرسودگی زناشویی افراد متأهل در شهر بوانات. دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مرودشت، پایان نامه کارشناسی ارشد، گرایش مشاوره خانواده.

مسموعی، راضیه (۱۳۸۹). رابطه سخت رویی روان‌شناختی با سازگاری زناشویی دبیران متوسطه شهر شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد، گرایش مشاوره خانواده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

ملکان، حلیمه (۱۳۹۰). رابطه میان فرسودگی شغلی و سخت رویی شاغلین در خدمات پرستاری با دلزدگی زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی.

نویدی، فاطمه (۱۳۸۴). بررسی و مقایسه دلزدگی زناشویی با عوامل جو سازمانی در کارکنان ادارات آموزش و پرورش و پرستاران بیمارستان‌های شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده، دانشگاه شهید بهشتی.

References

Allemand, M., Amberg, I., Zimprich, D., & Fincham, F.D. (2007). The role of traid forgiveness and relationship satisfaction in epistiodic forgiveness. Journal of Social and Clinical Psychology, 26(2):199-217.

Backus, L. N. (2009). Establishing links between desecration, forgiveness and marital quality during pregnancy. Master of arts dissertation, graduate college of Bowling green State University.

Braithwaite, S. R., Selby, E. A., & Fincham, F. D. (2011). Forgiveness and Relationship Satisfaction: Mediating Mechanisms. Journal of Family Psychology, 25, 551-559.

Chung, M. S. (2014). Pathways between attachment and marital satisfaction: The mediating roles of rumination, empathy, and forgiveness. Personality and Individual Differences, 7, 246-251.

Coetzee, M., & Harry, N. (2015). Gender and hardiness as predictors of career adaptability, an exploratory study among Black call center agents. South African Journal of Psychology 2015, Vol. 45(1) 81– 92.

Day, R. (2003). Introduction to family processes. Landon: Erlbaum Association, Inc.

Kato, T. (2013). Assessing coping with interpersonal stress: Development and validation of the interpersonal stress coping scale in Japan. International Perspectives in sychology, 2, 100–115.

Leas, T., & Leas, T. (2001). Career burnout & its relationship to couple burnout in finland. http:// www.eric. ed. Gov.

Maddi, S. R. (2004). Hardiness: An operationalization of existential courage. Journal of Humanist Psychol, 44, 279–298.

Leo, K. M. (2011). The experience of forgiving in the marital relationship. Dissertation for Doctor of Philosophy, Nursing Seton Hall University.

McNulty, J. K. (2011). The dark side of forgiveness: The tendency to forgive predicts continued psychological and physical aggression in marriage. Personality and Social Psychology Bulletin, 37(6), 770–783.

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

Pines, A. M., & Nunes, R. (2003). The relationship between career and couple burnout: Implications for career and couple counseling. Journal of Employment Counseling, 40, 2, 50-64.

Pokorska, J., Farrell, A., Evanschitzky, H., & Pillai, K. (2013). Relationship fading in business-to-consumer context. In S. Sezgin, E. Karaosmanoglu, & A.B. Elmadag Bas (Eds.), EMAC: 42nd Annual European Marketing Academy conference: Lost in translation. Istanbul: Turkey.

Puri, Ravinder (2016). Does Hardiness Improve ResilienceInternational Journal of Engineering Technology Science and Research IJETSR, Volume 3, Issue 4, 47-49.

Sandvik, Asle M., Bartone Paul, T., Hystad, Sigurd William, Phillips, Terry M., Thayer, Julian F., & Johnsen, Bjørn Helge. (2013). Psychological hardiness predicts neuro immunological responses to stress, Psychology, Health & Medicine. 8(6):705-13. doi: 10.1080/13548506.2013.772304.

Sheard, M., & Golby, J. (2007). Hardiness and undergraduate academic study: The moderating role of commitment. Personality and Individual Differences, 43, 579–588.

Taniguchi, ST., Freeman, PA., Taylor, S., Malcarne, B. (2006). Study of married couple's perceptions of marital satisfaction in outdoor recreation. Journal of experimental education 2006; 28(3): 253-254.

Tsapelas, I., Aron. A., & Orbuc. T. (2009). Marital boredom now predicts less satisfaction 9 years late. Published In: Psychological Science, 20(5). Pp. 543-545.

References (In Persian)

Abbasi, Asfajir A., Ramezani, L., javanmard, M. (2017). The relationship between marital satisfaction and family functioning with the boredom of married couples. Mazandaran Forensic Science Quarterly, 7 (4) (27), 51-70. (In Persian).

Adib Rad, N., Adib Rad, M. (2005). Investigate the relationship between marital boredom and compare beliefs with divorce women, and women want to live in common, Case Studies in Tehran, JCD. 4: 101-114. (In Persian).

Aghajani, MJ. Tizdast, T., Abbas Ghorbani, M., Bajvar, M. (2012). Relationship between psychological hardiness and burnout in nurses. Holistic nursing and midwifery 2012; 23(70): 1-7. (In Persian).

Bahari, F., & Seif, S. (2003). Forgiveness: A model of family therapy and marriage counseling. News and research and consulting. Volume II, Number 7, 8, pp. 49-66(Persian). (In Persian).

Eshghi, Ali. (2015). The Study of the Relationship between Psychological Hardiness, Self-Differentiation, and Marital Intolerance in Married Female

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

Primary School Teachers in Neyshabur in the School Year 93-94. M.Sc., Department of Psychology, University of Bojnourd. (In Persian).

Ghafoori, S., Mashhadi, A., Hasan, Abadi H. (2013).The effectiveness of spiritual psychotherapy based on forgiveness in order to increase marital satisfaction and prevent marital conflicts of couples in the city of Mashhad. Journal of Fundamentals of Mental Health, Vol. 15, No. 4(57), P. 45-57. (In Persian).

Gholamipour, F. (2011). Effectiveness of quality of life health education on marital burnout in married people in Bavanat. Islamic Azad University, Marvdasht Branch, MSc thesis, Family Counseling. (In Persian).

Kazemian Moghaddam, K., Mehrabizadeh Honarmand, M., Kiamanesh, A., Hoseinian, S. (2007). The Role Of Differentiation, Life Meaningfulness And Forgiveness in Predicting Marital Disaffection In The Married Female Students. Journal of Women and Culture, 9(33), 35-50. (In Persian).

Kiani Chalmari, A., Asadi, S., Esmaeili, F., Zavar, M. (2016). Prediction of marital burnout based on emotional expressivness and marital attributions in married people referring to the welfare organization in Ardabil. Journal of counseling research, 15 (59):58-75. (In Persian).

Malkan, H. (2011). Relationship between burnout and hardiness of nursing staff with marital burnout. M.Sc., University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences. (In Persian).

Masoumi, R. (2010). The Relationship between Psychological Hardiness and Marital Adjustment of High School Teachers in Shiraz. M.Sc., Family Counseling, Islamic Azad University, Marvdasht Branch. (In Persian).

Navidi, F. (2005). Investigating and comparing the relationship between marital morbidity and organizational climate factors in the staff of educational and nursing offices of Tehran hospitals. Ph.D. in consulting. Shahid Beheshti University. (In Persian).

Pines, A. (1996). What can we do to make a dream come true? Translation: Shadab, F. (2015). Tehran: Qoqnos Publishing. (In Persian).

Rajabi, R., Harizavi, M., Taghi pour, M. (2017). Evaluating the model of the relationship between self-compassion, marital empathy, and depression with mediating marital forgiveness in Female. Biannual Journal of Applied Counseling, 6(2), 1-22. (In Persian).

Sarbanha, F. (2015). The relationship between value system and marital commitment and marital attachment. M.Sc., Kharazmi University, Faculty of Psychology and Educational Sciences. (In Persian).

Shahbazirad A., Ghazanfari F., Abbasi M., Mohammadi F. (2015). The Role of Psychological Hardiness and Spiritual Health in Predict of Quality of Life in

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]

Students of Kermanshah University of Medical Sciences. J Educ Community Health, 2 (2):20-27. (In Persian).

Shahin, F. (2012). The Relationship between Psychological Hardiness and Psychological Well-being with Quality of Life of Female-Headed Households Covered by Fars Province Welfare Organization. M.Sc., Islamic Azad University, Marvdasht Branch. (In Persian).

[Downloaded from fpcej.ir on 2026-11-25]

[DOR: 20.1001.1.24234869.1398.5.1.1.8]